

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Tomášem Blažkem ve věci

žalobce: **M. A. L. A.**
zastoupený Organizací pro pomoc uprchlíkům
sídlem Kovářská 4, 190 00 Praha 9

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 9. 2018, č. j. OAM-238/ZA-ZA11-K03-PD1-2016,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 9. 2018, č. j. OAM-238/ZA-ZA11-K03-PD1-2016, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal dne 6. 3. 2016 žádost o udělení mezinárodní ochrany v ČR. Rozhodnutím ze dne 17. 5. 2016 žalovaný udělil žalobci doplňkovou ochranu na dobu 24 měsíců. Shledal totiž, že v Iráku probíhal ozbrojený konflikt a v případě žalobcova návratu do této země by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“).

2. Dne 5. 4. 2018 žalobce požádal o prodloužení udělené doplňkové ochrany. Žalovaný této žádosti nevyhověl a v záhlaví specifikovaným rozhodnutím žalobci doplňkovou ochranu neprodloužil. Podle žalovaného se žalobcova země původu již nenachází v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. Žalobce napadl uvedené rozhodnutí žalobou podle § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

II. Shrnutí argumentace obsažené v žalobě

3. Žalobce předně odkázal na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, č. j. 4 Az 68/2017 – 58, podle něž rozhodnutí o prodloužení doplňkové ochrany není rozhodnutím „na zelené louce“, v němž by se od základu zkoumaly důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Obsahem prodlužovacího řízení je posouzení toho, zda se zásadním způsobem změnilы okolnosti, jež vedly k udělení mezinárodní ochrany v daném případě. Původní důvody pro udělení doplňkové ochrany tedy hrají zásadní roli při posuzování žádosti o její prodloužení. Žalovaný své rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany žalobci zdůvodnil zejména odkazem na zprávy lidskoprávních a jiných mezinárodních organizací o bezpečnostní situaci v Iráku. Již méně se zabýval osobními důvody žalobce pro opuštění vlasti a důvody, proč právě žalobci hrozí takové nebezpečí. Jak však uvádí citované rozhodnutí Městského soudu v Praze: *„Čím obecnější a neurčitější jsou důvody pro udělení doplňkové ochrany, tím obtížnější odůvodňování jejího neprodloužení lze očekávat. Tato skutečnost však nemůže jít k tíži žalobce.“*
4. Žalobce proto nerozumí tomu, proč žalovaný v napadeném rozhodnutí o prodloužení doplňkové ochrany požaduje prokázání dostatečné míry individualizace nebezpečí vážné újmy. Žalobce se domnívá, že ve své výpovědi týkající se osobního nebezpečí únosu takové individuální důvody prokázal, avšak žalovaný se jimi ve svém původním rozhodnutí nijak nezabýval, dokonce je označil za *„nepodložené a čistě hypotetické spekulace“*. Napadené rozhodnutí dle žalobce nepředstavuje pouze přezkum rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany ze dne 17. 5. 2016, ale naopak vykazuje snahy o rozhodnutí „na zelené louce“. Tedy o nové posouzení celé situace na základě nových kritérií, jako je dostatečná míra individualizace. Žalobce se zároveň domnívá, že bezpečnostní situace v Iráku se nezměnila takovým zásadním způsobem a v těch aspektech relevantních pro jeho osobu, aby mu v případě návratu do Iráku nehrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu, nebo nelidské či ponižující zacházení ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) téhož zákona.
5. Irácký premiér Hajdar Abádí sice v listopadu 2017 oznámil, že Islámský stát byl v Iráku oficiálně poražen. Podle žalobce je však situace v zemích konfliktu obvykle nestabilní a pro civilní obyvatelstvo nebezpečná ještě značnou dobu po oficiálním ukončení konfliktu. V některých oblastech Iráku nadále probíhají boje, dochází k teroristickým útokům a zároveň pokračuje napětí mezi centrální vládou a iráckým Kurdistánem. V sousední Sýrii zůstává Islámský stát neporažen a konflikt se může snadno přelít zpět do Iráku. V této souvislosti žalobce citoval z několika zpráv popisujících aktuální bezpečnostní situaci v Iráku (výroční zpráva Amnesty International za roky 2016-2017, zpráva Human Rights Watch k situaci v Iráku za rok 2017, článek Human Rights Watch z října 2017 „Iraq: Fighting in Disputed Territories Kills Civilians“, zpráva UNICEF o situaci v Iráku z února 2018, zpráva sdružení Information Management and Mine Action Programs z listopadu 2017).

6. Dále žalobce poukázal na skutečnost, že jeho rodina bydlí v provincii Basra. Zde se žalobce konkrétně obává milice Asaeb Ahl Alhaq a Mahdiho milicí. Jak uvedl ve své původní žádosti, šíitské milice obviňují sunnity z podpory IS a využívají konflikt pro legitimizaci sektářského násilí. Žalobce sám od milice Asaeb Ahl Alhaq v minulosti obdržel výhružný dopis. Obává se, že útoky na sunnity by se mohly s porážkou IS paradoxně zvýšit. Na podporu těchto tvrzení žalobce odkázal na zprávy popisující sektářské konflikty v Iráku (výše zmiňovaná výroční zpráva Amnesty International, zpráva Ministerstva zahraničních věcí Spojených států Amerických z roku 2016, zpráva UNICEF ze srpna 2018) a na video na youtube zachycující útok na zdravotnický personál odehrávající se v Basře.
7. V žádosti o mezinárodní ochranu žalobce rovněž uvedl, že jeho dva sourozenci byli uneseni v roce 2015 v Basře a zůstávají nadále nezvěstní. Žalobce se domnívá, že byli uneseni právě milicemi Asaeb Ahl Alhaq a Mahdiho milicí. On sám byl v roce 2015 dvakrát napaden, přičemž při druhém útoku se útočníci pokusili o únos, kterému však unikl. O měsíc později byli uneseni jeho dva bratři. Žalobce se nadále obává únosu, protože v oblasti Basra stále probíhají náboženské konflikty, žalobce patří k menšinovému sunnitskému vyznání a jeho rodina je zámožná a mohla by si dovolit zaplatit výkupné. K únosům zde dochází skoro denně, únosci se navíc často zaměřují na mladé muže, které pak různými způsoby nutí ke spolupráci nebo od jejich rodin požadují výkupné. Skutečnost, že místní složky nebyly schopny za tři roky vypátrat únosce jeho sourozenců, pak dle žalobce ukazuje, že místní orgány by nadále nebyly schopny zajistit jeho bezpečí. Rodina nahlásila zmizení dvou bratrů, ale policie nekonala. Podle názoru žalobce je tomu tak proto, že je policie propojena s ozbrojenými milicemi. Výše zmiňované zprávy o zemi původu podle žalobce potvrzují existenci únosů, nucené mizení zejména mužů a chlapců a liknavost místních úřadů v Iráku.
8. Žalobce považuje za irelevantní také skutečnost, že v Iráku existuje program na podporu vnitřně vysídlených osob. Žalobce nespadá do kategorie vnitřně vysídlených osob, není tak zřejmé, zda by vůbec byl do takového programu zahrnut. Zároveň není zřejmé, jakým způsobem by ho případná účast v takovém programu měla ochránit před rizikem únosu.

III. Shrnutí vyjádření žalovaného a dalších podání žalobce

9. Žalovaný ve vyjádření k žalobě konstatoval, že na nutnost prokázat dostatečnou míru individualizace v případě konfliktu nemajícího charakter totální války odkázal v návaznosti na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2008, č. j. 5 Azs 28/2008 – 68. V rozhodnutí ze dne 17. 5. 2016 se zabýval žalobcem uváděnými obavami souvisejícími s tvrzeným pokusem o jeho únos a neshledal, že by žalobci měla být z tohoto důvodu udělena mezinárodní ochrana, ať již formou azylu, či doplňkové ochrany. V odůvodnění tohoto původního rozhodnutí mj. uvedl, že žalobcem popsané ohrožení jeho osoby je důsledkem špatné bezpečnostní situace za stavu vnitřního ozbrojeného konfliktu v zemi. Doplňková ochrana ostatně byla žalobci udělena právě pro riziko spjaté s ozbrojeným konfliktem v zemi původu.
10. V Iráku však došlo k takovým trvalým a zásadním změnám, že udělení doplňkové ochrany již není zapotřebí. Bezpečnostní situace v Iráku sice ještě není plně stabilizovaná, nicméně začátkem prosince 2017 vláda vyhlásila definitivní porážku IS v zemi, což se odrazilo i ve zlepšeném bodovém hodnocení Iráku organizací Freedom House. Žalovaný

nepopírá výskyt problémů odvíjejících se od etnických, regionálních a kmenových otázek, doposud dochází i k teroristickým útokům, na nichž se podílí také stoupenci IS. Jejich počet ale od roku 2015 klesá, stejně jako počty jimi usmrčených civilistů. Zároveň lze říct, že v Iráku již neprobíhá ani občanská válka, ani konflikt s jinou zemí. Nelze tedy dovodit, že by žalobci hrozila vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu.

11. Žalobcem vyjádřenými obavami z únosu se žalovaný zabýval i v nyní napadeném rozhodnutí. Skutečnost, že žalobcovi bratři dosud nebyli nalezeni, ještě nedokládá žalobcem tvrzenou propojenost policistů v Basře s jejich únosci. Ani v stabilních demokratických zemích se nepodaří objasnit všechny trestné činy, k nimž na jejich území dojde. Žalovaný naopak poukázal na pozitivní vývoj, k němuž v Iráku dochází, a konstatoval, že žalobce má v případě potřeby možnost domáhat se ochrany v zemi jeho původu. V Basře ostatně pobývají další žalobcovi rodinní příslušníci, rovněž sunnitského vyznání, navíc dobře finančně situovaní, což také nenasvědčuje reálnosti rizik tvrzených žalobcem. Žalovaný tedy neshledal, že by žalobci v případě návratu do Basry hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy. Pro případ, že by to přece jen považoval za lepší, odkázal jej na možnost přestěhovat se do jiné části země, kterou pro sebe bude považovat za bezpečnou.
12. Žalobce dostal možnost vyjádřit se ke shromážděným podkladům rozhodnutí. Vyjádřil se pouze ke zdroji, podle něž byl DAEŠ v Iráku poražen – žalobce uvedl, že na území Iráku stále operuje. Nenavrhoval ale žádné další podklady. Jestliže se tak nyní žalobce vymezuje vůči podkladům, k jejichž obsahu ve správním řízení nevzněl žádnou námitku, jeví se jeho postup žalovanému účelový. Žalobcem uváděné informace ale nedokládají důvodnost jím tvrzených obav, navíc některé z nich jsou starší, než zprávy opatřené žalovaným.
13. Dne 19. 12. 2018 žalobce zaslal soudu repliku k vyjádření žalovaného. V této replice předně odkázal na další zdroje (články z tisku, zprávy nevládních organizací, informace finské imigrační služby, ministerstva vnitra Velké Británie a francouzského ministerstva zahraničí), kterými dokládá své tvrzení o trvající špatné bezpečnostní situaci v Iráku a v provincii Basra.
14. Dále doplnil žalobu o nové skutečnosti, které dosud v řízení neuvedl. Konstatoval, že je odlišné sexuální orientace, což v předchozím řízení neuváděl, neboť přišel do ČR z prostředí, ve kterém tato záležitost představuje tabu. Až v ČR zjistil, že může bez obav realizovat svůj soukromý život také v těchto aspektech. Jeho rodina ani okolí ale o jeho sexuální orientaci neví. I z tohoto důvodu se obává návratu do vlasti. Homosexualita je v Iráku nadále tabu a je přísně společensky trestána, často může vyústit i v násilí vůči členům této komunity. Žalobce by byl nucen svou sexuální orientaci v Iráku tajit a pokud by někdo zjistil, že měl v ČR přítele, mohl by přijít o život. Na podporu těchto tvrzení odkázal na zdroje (několik zpráv nevládních organizací a článek z tisku) popisující postavení příslušníků různých sexuálních menšin v Iráku.
15. Dne 8. 10. 2019 žalobce zaslal soudu doplnění žaloby, v němž předně konstatoval, že v mezidobě se mu podařilo obstarat ze země původu další dokumenty, které prokazují věrohodnost jím uváděných skutečností. Jedná se o dvě potvrzení od policejního ředitelství Az-Zubayr z dubna 2015. První dokument je záznam o podání trestního oznámení na neznámé pachatele. Dokument potvrzuje, že žalobcův otec byl dne 27. 4.

- 2015 nahlásit zmizení dvou bratrů žalobce. Zároveň oznámil, že před několika dny byl sektářskými milicemi do jejich domu vhozen výhružný dopis s výzvou, aby opustili Basru, jinak budou zabiti. Otec žalobce spolu s trestním oznámením požádal o ochranu pro sebe a svou rodinu. Druhý dokument je přípis policie z 28. 4. 2015 o postoupení případu nadřízenému správnímu orgánu, respektive dalším orgánům (pravděpodobně soudu či státnímu zástupci) k dalšímu projednání s informací, že policie se snažila určit pachatele. Žalobce zaslal tyto dokumenty soudu v arabštině v úředně ověřených kopiích.
16. Žalobce zároveň „upozornil“ soud na aktuální informace o bezpečnostní situaci v Iráku. Uvedl, že na podzim roku 2019 vypukla v Iráku nová vlna protestů kritizujících vládu. Protesty se koncentrují v Bagdádu, ale zasahují také do dalších, zejména jižních částí země. Policie proti demonstrantům brutálně zasahuje, používá slzný plyn, snipery a ostré náboje. Během protestů již zemřelo více než 100 lidí a dalších 6000 jich bylo zraněno. Žalobce v této souvislosti odkázal na články z tisku popisující uvedené události.
17. Dále žalobce podal obsáhlé pojednání zabývající se situací, v níž se nachází příslušníci sexuálních menšin žijící v Iráku, v němž odkázal na četné zdroje k tomuto tématu. Z citovaných zpráv dle něj plyne, že dané osoby jsou v Iráku vystaveny přímé i nepřímé diskriminace již ze zákona. Státní složky nejsou schopny poskytnout těmto osobám v Iráku dostatečnou ochranu. Naopak byly zaznamenány případy jejich pronásledování přímo ze strany státních složek. Vedle toho dochází k četným aktům pronásledování ze strany nestátních aktérů. Celospolečenská situace a prezentace „LGBT témat“ ve veřejném prostoru a v médiích činí násilí vůči těmto osobám legitimním, či jej přímo podněcuje. Žalobce namítl, že tyto informace jsou v souladu s jeho individuálně vznesenými obavami ohledně možného rizika pronásledování v případě návratu do země původu.
18. Žalovaný ve svém vyjádření k doplnění žaloby uvedl, že tvrzení žalobce o jeho odlišné sexuální orientaci nemá předobraz v původních žalobních bodech. Žalobcem prezentované zdůvodnění opožděnosti těchto nových žalobních námitek je dle žalovaného neakceptovatelné. Žalobce se (ať již z jakéhokoli důvodu) mohl zdráhat prezentovat svou sexuální orientaci v roce 2016, kdy se teprve seznamoval se situací v ČR. Tento argument ale neobstojí ve vztahu k jeho sdělením prezentovaným v roce 2018 v řízení o žádosti o prodloužení doplňkové ochrany. Žalovaný dále konstatoval, že provedení důkazu žalobcem předloženými materiály by bylo nadbytečné.

IV. Soudní jednání

19. Během jednání konaného dne 23. 10. 2019 zástupkyně žalobce shrnula obsah žaloby a zdůraznila, že žalovaný v napadeném rozhodnutí dostatečně nezdůvodnil, že by v Iráku došlo k podstatné změně situace oproti době, kdy žalobci byla udělena doplňková ochrana. Islámský stát byl sice formálně poražen, ale přeměnil se v teroristickou síť, jejíž buňky jsou rozesety po Iráku a podnikají tam množství teroristických útoků. V Basře je navíc specifická situace spočívající v tom, že zde během bojů s Islámským státem vzniklo určité mocenské vakuum, které zaplnily kriminální gangy a šíitské milice. Také zde nyní dochází k protestům proti vládě, při nichž už zahynulo asi 150 lidí. Zástupkyně žalobce poukázala rovněž na nedávnou invazi Turecka do Sýrie, při níž někteří bývalí příslušníci Islámského státu uprchli z táborů, v nichž byli vězněni. To svědčí také o špatné bezpečnostní situaci v regionu. I kdyby však platilo, že se obecná bezpečnostní situace v Iráku zlepšila, bylo by na místě přihlídnout k individuálním okolnostem žalobcova

- případu. Žalobce poukazoval na nárůst sektářského násilí v Basře a na skutečnost, že šíitské milice obviňovaly sunnity z podpory Islámského státu. Rodina žalobce byla opakovaně vystavena útokům ze strany těchto milicí, jeho bratry, kteří byli milicemi uneseni, se dosud nepodařilo nalézt. Existenci takových únosů jako projev sektářského násilí potvrzují i různé zprávy o zemi původu, například zpráva Amnesty International z roku 2017.
20. Žalobce k tomu dodal, že dle jeho názoru je bezpečnostní situace v Basře v současné době ještě horší, než tomu bylo v roce 2015. Dochází tam k protivládním protestům, které jsou tvrdě potlačovány, při tom zahynulo již více než 500 lidí, z toho mnoho přátel žalobce. Zhoršil se i útlak sunnitů ze strany šiitů, sunnité zde zároveň nenajdou vůbec žádné zastání u policie.
21. Pověřená pracovnice žalovaného odkázala na obsah napadeného rozhodnutí. Domnívá se, že žalovaný dostatečně zjistil skutkový stav a řádně odůvodnil své závěry. Žalobce podle jejího názoru směšuje události z různých období, tj. z roku 2015 a ze současnosti, nyní je přitom v Iráku odlišná bezpečnostní situace, než jak tomu bylo v roce 2015. Žalovaný se zabýval i individuálními okolnostmi případu žalobce, podrobně posoudil žalobcova tvrzení o únosu jeho bratrů atd. Ke zprávám o zemi původu, na které odkazuje žalobce v žalobě a v jejím doplnění uvedla, že jsou většinou staršího data, než zprávy shromážděné žalovaným. Žalobce tedy na ně mohl poukázat už ve správním řízení, jestliže tak neučinil, nemůže se na ně odvolávat až v soudním řízení. Žalobce má případně také možnost přesídlit do jiné části Iráku.
22. V reakci na tvrzení o možnosti přesídlit do jiné části Iráku žalobce uvedl, že přestěhovat se do jiného regionu v rámci Iráku není vůbec snadné. Brání tomu celá řada překážek, například nutnost získat souhlas místního (šíitského) duchovního z města, do něž by se chtěl přestěhovat. Pověřená pracovnice žalovaného k tomu uvedla, že žalobce žádné takové potíže při pohovoru konaném v řízení o prodloužení doplňkové ochrany nesdělil, byť byl dotazován, zda by mu něco bránilo v tom přestěhovat se do jiné části Iráku.
23. Krajský soud konstatoval obsah dvou potvrzení od policejního ředitelství Az-Zubayr z dubna 2015 (předložené žalobcem v arabském jazyce, soud pořídil jejich překlad). Zástupkyně žalobce k daným listinám doplnila, že se dosud nepodařilo nalézt unesené bratry žalobce, ani vypátrat původce jejich únosu. Dle jejího názoru to svědčí o tom, že policejní orgány v Iráku nejsou schopny poskytovat proti takovým únosům ochranu (a nebyly by ji tedy schopny poskytnout ani ve vztahu k žalobci). Pověřená pracovnice žalovaného k předmětným listinám uvedla, že nezpochybňuje jejich obsah. K únosu žalobcových bratrů však došlo v roce 2015 a jednalo se o důsledek tehdejší bezpečnostní situace v Iráku (totéž platí pro skutečnost, že se bratry nepodařilo vypátrat).

V. Posouzení věci krajským soudem

24. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Při posuzování věci měl ovšem na zřeteli také čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). Dané ustanovení procedurální směrnice zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek.

Dle odst. 3 uvedeného ustanovení pak lze za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje „úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“. S ohledem na promeškání transpoziční lhůty ze strany českého zákonodárce se citované ustanovení procedurální směrnice vyznačuje (pro řízení zahájená na základě žádostí o mezinárodní ochranu podaných po 20. 7. 2015) vertikálním přímým účinkem.

25. Žaloba je důvodná.

26. Ze správního spisu krajský soud konstatuje, že žalobce jako důvod své žádosti o mezinárodní ochranu uvedl špatnou bezpečnostní situaci v Iráku. Poukázal na výhrůžky, kterým čelil ze strany ozbrojených skupin, tyto ozbrojené skupiny také unesly dva z jeho bratrů. Žalobce tak má strach o svůj život. Při pohovoru konaném dne 10. 3. 2016 žalobce upřesnil, že má obavy z šíitských milicí, neboť je sunnita (šíité obviňují sunnity z podpory Islámského státu). Popsal únos jeho bratrů, pokus o únos, kterému sám čelil, obdržení výhrůžného dopisu a zapálení domu jeho rodičů. Za viníka těchto útoků označil skupinu Asaeb Ahl Alhaq. Žalovaný dne 17. 5. 2016 rozhodl, že žalobci se neuděluje azyl, udělil mu nicméně doplňkovou ochranu na dobu 24 měsíců. Konstatoval, že žalobcem popsané ohrožení jeho osoby neznámými muži, jakož i výhrůžný dopis od skupiny Asaeb Ahl Alhaq, je možné považovat za důsledek obecně špatné bezpečnostní situace v Iráku, nikoliv za pronásledování z azylově relevantních důvodů. Probíhající válečný konflikt v zemi původu žadatele o mezinárodní ochranu, který se dotýká veškerého obyvatelstva bez ohledu na jeho rasu, národnost či politickou příslušnost, nemůže být důvodem pro udělení azylu. Žalobci ovšem udělil doplňkovou ochranu dle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu, a to právě s ohledem na skutečnost, že v Iráku v té době probíhal ozbrojený konflikt mezi extremistickou skupinou Islámský stát a řadou kurdských jednotek, jednotek ústřední vlády a provládních domobraneckých skupin (podporovaných vzdušnými vojenskými akcemi vedenými Spojenými státy americkými).

27. V žádosti o prodloužení doplňkové ochrany žalobce uvedl, že se nemůže vrátit do Iráku z důvodu přetrvávající špatné bezpečnostní situace. Poukázal na to, že v Basře v současnosti probíhají každodenně únosy z etnicko-náboženských důvodů. Při pohovoru k této žádosti zopakoval své obavy z únosu ze strany šíitských milicí, konkrétně zmínil milice Asaeb Ahl Alhaq a Mahdího milice. Ty jsou podle jeho názoru zodpovědné rovněž za únos jeho sourozenců, které se do dnešního dne nepodařilo nalézt.

28. Žalovaný dne 24. 9. 2018 rozhodl o neprodloužení doplňkové ochrany. V odůvodnění tohoto (nyní soudem posuzovaného) rozhodnutí uvedl, že v roce 2017 se vojenské operace proti Islámskému státu vedené v Iráku zintenzivnily. Irácké vládě a jejím spojencům se k prosinci 2017 podařilo dobýt zbývající území a populační centra, která byla původně pod kontrolou Islámského státu. Po dobytí Rawy vláda vyhlásila definitivní porážku Islámského státu v zemi. Boje sice vedly k vysídlení nejméně 3,2 milionů Iráčanů, stovky tisíc osob se již ale navrátily do svých domovů. Žalovaný si je vědom toho, že situace v Iráku není ještě plně stabilizovaná, že zde i v současnosti dochází k teroristickým útokům jak proti příslušníkům bezpečnostních složek, tak proti civilnímu obyvatelstvu a infrastruktuře. V Iráku však již neprobíhá občanská válka, ani ozbrojený konflikt s jinou zemí. Porážka Islámského státu je trvalá, od roku 2015 celkově klesá i počet ozbrojených útoků a do země se navrací stále větší procento osob, které uprchly před válkou. Bezpečnostní incidenty, ke kterým v Iráku v současnosti

dochází, nepředstavují celoplošně rozšířené a nerozlišující násilí. Žalobce tak již nesplňuje podmínky pro udělení (prodloužení) doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu.

29. K obavám žalobce z únosu a k poukazu žalobce na to, že v roce 2015 byli uneseni dva jeho bratři, žalovaný uvedl, že bratři žalobce se „s vysokou pravděpodobností stali obětí kriminálního jednání za situace roku 2015, kdy byly irácké bezpečnostní síly výrazně oslabeny.“ Od žalobcova odchodu již nedošlo k únosu či jinak zásadnímu ohrožení jeho několika sourozenců a rodičů (rovněž sunnitského vyznání). Žalobce neuvedl žádný konkrétní případ, který by svědčil o tom, že jeho obava z únosu je opodstatněná. Žalovaný nemá o aktivitách skupiny Asaeb Ahl Alhaq a Mahdiho milice v regionu Basra žádné informace, pokud se však žalobce obává jejich působení, může se obrátit na policii. Jestliže to bylo možné v roce 2015 v souvislosti s únosem jeho bratrů, jistě by to bylo možné i v současnosti. Irácký stát se v současnosti úspěšně snaží zabránit akcím nestátních ozbrojených složek, o čemž svědčí obsah informace OAMP: Situace v zemi (červen 2018). Fakt, že se do Iráku ve velkém počtu navrací původní obyvatelé, jen dále podporuje závěr, že místo původního bydliště žalobce je možné považovat za bezpečné a stabilizované. Provincie Basra navíc nikdy nepatřila mezi konfliktem nejvíce postižené regiony. K poukazům žalobce na demonstrace v Basře a unášení jejich účastníků žalovaný uvedl, že nevidí žádnou spojitost žalobce s těmito demonstracemi.
30. Krajský soud shrnuje, že předmětem soudního přezkumu je rozhodnutí žalovaného o (ne)prodloužení doplňkové ochrany. Primárně tedy bylo namístě zabývat se otázkou, zda nadále trvají důvody, pro které byla žalobci doplňková ochrana původně udělena.
31. Žalobci byla udělena doplňková ochrana na základě § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Podle § 14a odst. 1 se doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště. Za vážnou újmu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) se pak považuje „vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu“.
32. Ustanovení § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu vychází z čl. 15 písm. c) tzv. kvalifikační směrnice [původně směrnice Rady č. 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany; nyní směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepřelované znění)].
33. Z rozsudku Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) ze dne 17. 2. 2009 ve věci C-465/07, *M. a N. Elgafaji v. Staatssecretaris van Justitie*, vyplývá, že existují dvě alternativní možnosti, kdy je dána hrozba „vážného a individuálního ohrožení života nebo tělesné integrity z důvodu svévolného (nerozlišujícího) násilí“. Tyto dvě možnosti

se odvíjí od intenzity ozbrojeného konfliktu. Existence takového ohrožení je dána za prvé „pokud míra svévolného násilí, kterou se vyznačuje probíhající ozbrojený konflikt, ... dosáhne natolik vysoké úrovně, že existují závažné důvody domnívat se, že by civilista byl v případě vrácení do dotyčné země nebo případně regionu vystaven – z pouhého důvodu své přítomnosti na území této země nebo regionu – reálnému nebezpečí uvedeného ohrožení“ (bod 43 rozsudku ve věci *Elgafaji*). Druhá možnost nastane tedy tehdy, kdy sice ozbrojený konflikt nelze klasifikovat jako „totální konflikt“, nicméně žadatel je schopen prokázat dostatečnou míru individualizace jemu hrozícího svévolného (nerozlišujícího) násilí. Jinak řečeno, v případě totálního konfliktu hrozí vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu v zásadě každému žadateli přicházejícímu z této země původu či postiženého regionu, neboť pouhá přítomnost na území této země nebo regionu jej vystavuje reálnému nebezpečí ohrožení života a tělesné integrity. V případě konfliktu nemajícího charakter totálního konfliktu pak musí žadatel prokázat dostatečnou míru individualizace, a to např. tím, že prokáže, (1) že již utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám způsobení vážné újmy ve smyslu čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice; (2) že ozbrojený konflikt probíhá právě v tom regionu jeho země původu, ve kterém skutečně pobýval, a že nemůže nalézt účinnou ochranu v jiné části země; či (3) že jsou u něj dány jiné faktory (ať už osobní, rodinné či jiné), které zvyšují riziko, že terčem svévolného (nerozlišujícího) násilí bude právě on (v podrobnostech viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2009, č. j. 5 Azs 28/2008 – 68).

34. Rozhodnutí žalovaného o udělení doplňkové ochrany žalobci vycházelo z toho, že v Iráku tehdy probíhající ozbrojený konflikt byl (dle názoru žalovaného) natolik intenzivní, že vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu by hrozila každému žadateli o mezinárodní ochranu, který by byl nucen se do této země vrátit. Tento stav již dle žalovaného v Iráku nyní nepanuje, po vojenské porážce Islámského státu nelze nadále hovořit o tom, že by zde probíhal totální konflikt. S uvedeným závěrem krajský soud souhlasí. Jak vyplývá z podkladů shromážděných žalovaným, v průběhu roku 2017 irácké bezpečnostní síly a jejich spojenci postupně osvobodili veškeré území Iráku od nadvlády Islámského státu, dobyli zpět Mosul a další města. Islámský stát sice zcela nezanikl, ale funguje již na odlišné bázi, jako síť buněk, které podnikají teroristické útoky. Konflikt s Islámským státem tak má bezpochyby odlišnou povahu, než jak tomu bylo v předchozích letech. A byť je bezpečnostní situace v Iráku stále v mnoha ohledech nedobrá, zcela jistě již zde neprobíhá totální konflikt ve výše popisovaném smyslu. Zprávy o zemi původu shromážděné žalovaným zároveň ve vztahu k tomuto závěru splňují podmínky, které na ně klade judikatura (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 – 81). Krajský soud proto nepovažoval za nutné provádět důkaz žádnou ze zpráv, na něž žalobce odkazoval ve vztahu k obecné bezpečnostní situaci v Iráku, respektive v oblasti Blízkého východu. Navíc některé z těchto zpráv jsou již zjevně překonané. Žalobce například hodlal prokazovat, že v sousední Sýrii zůstává Islámský stát neporažen, což již ale, jak je obecně známo, neplatí.
35. Právě uvedené ale neznamená, že by žalobci původně udělená doplňková ochrana neměla být prodloužena z jiného důvodu. Podle § 53a odst. 4 zákona o azylu žalovaný „prodlouží dobu, po kterou je udělena doplňková ochrana, v případě, že osobě požívající doplňkové ochrany i nadále hrozí vážná újma (§ 14a) a nenastanou-li důvody pro její odejmutí (§ 17a).“ Správní soudy uvedené ustanovení vykládají tak, že důvodem pro prodloužení doplňkové ochrany může být i jiná skutečnost, než pro kterou byla žadateli původně udělena. Jak

Nejvyšší správní soud uvedl v rozsudku ze dne 24. 7. 2013, č. j. 6 Azs 15/2013 – 35, jestliže během posuzování žádosti o prodloužení doplňkové ochrany „vyjdou najevo skutečnosti, které by mohly odůvodňovat udělení doplňkové ochrany z jiného důvodu, než pro který byla tato ochrana původně přiznána, pak správní orgán nemůže žádost o prodloužení doplňkové ochrany zamítnout bez toho, že by se argumentačně vypořádal také s možností udělení doplňkové ochrany z onoho jiného (nového) důvodu. V případě kladného posouzení pouze prodlouží doplňkovou ochranu s odvoláním na tento nový důvod.“ Zároveň jistě není vyloučeno, aby se jednalo o skutečnosti, které byly správnímu orgánu známy již v době, kdy rozhodoval o udělení doplňkové ochrany, jestliže správní orgán původně akcentoval jiné skutečnosti jako rozhodné pro udělení dané formy mezinárodní ochrany.

36. Žalobce totiž od počátku řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany poukazoval nejen na obecnou bezpečnostní situaci v Iráku, ale i na další důvody, vztahené již přímo k jeho osobě. Žalobce takto uváděl, že se jako příslušník sunnitské menšiny obává násilí ze strany šíitských milicí, které je dle něj velmi rozšířené právě v provincii Basra, z níž pochází. Popsal únos jeho bratrů, pokus o únos, kterému sám čelil, obdržení výhružného dopisu a zapálení domu jeho rodičů. Krajský soud považuje způsob, jakým se žalovaný vypořádal s těmito tvrzeními, za nedostatečný.
37. Žalovaný zmiňované obavy žalobce bagatelizuje, tvrdí, že jeho obava z únosu je neopodstatněná a že žalobce neuvedl nic, co by svědčilo o opaku. Únos žalobcových bratrů měl být projevem kriminálního jednání, k němuž došlo v roce 2015, nyní je již v Iráku lepší bezpečnostní situace, a tak není pravděpodobné, že by něco podobného hrozilo i žalobci. Žalovaný tak zcela pomíjí, že únos žalobcových bratrů a další útoky, o kterých žalobce hovořil, by mohly být projevem sektářských konfliktů mezi sunnity a šíity, což je jev, ke kterému v Iráku docházelo, jak je soudu známo z jeho úřední činnosti, už před vznikem Islámského státu (viz např. období 2006-2008, kdy byly tyto konflikty mimořádně intenzivní). Nelze tedy ani bez dalšího předpokládat, že zmizí s vojenskou porážkou Islámského státu. Dynamika vývoje sektářských konfliktů nemusí být nutně závislá na průběhu boje s Islámským státem. Jak zároveň vyplývá i z některých zpráv obstaraných žalovaným, v Iráku se v posledních letech sektářské násilí mezi sunnity a šíity opět objevuje v nemalém rozsahu. Například podle stanoviska UNHCR k návratům do Iráku ze dne 14. 11. 2016 došlo od roku 2014 k obnovenému nárůstu cíleného násilí namířeného proti sunnitským Arabům v Bagdádu a jiných oblastech Iráku, které jsou pod kontrolou vlády. Sunnitští Arabové jsou terčem výhružek smrti, demolicí domů a násilného vyhánění, únosů/zmizení a mimosoudních poprav (bod 29 citovaného stanoviska).
38. S ohledem na výše uvedené tak bylo povinností žalovaného obstarat si takové adresné zprávy o zemi původu, které by mu umožnily řádně posoudit, zda žalobci v případě návratu do Iráku hrozí skutečně nebezpečí vážné újmy [ať již ve smyslu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c), nebo písm. b) zákona o azylu] s ohledem na incidenty, které žalobce zmiňoval. Po prostudování zpráv o zemi původu shromážděných žalovaným ale krajský soud konstatuje, že žalovaný této povinnosti nedostál. Žalovaný si neobstaral žádnou zprávu, která by se blíže věnovala otázce, jakým způsobem probíhá v současnosti sektářský konflikt v Iráku, případně i se zaměřením na region Basra, z nějž žalobce pochází. Jen těžko tak může řádně zhodnotit, zda žalobci v důsledku sektářského násilí, k němuž v Iráku dochází, nehrozí reálné nebezpečí vzniku vážné újmy.

39. Ze stejného důvodu je ničím nepodložená také úvaha žalovaného, podle níž by měl žalobce reálnou možnost usilovat o ochranu v zemi původu. Krajský soud nerozumí logice žalovaného, podle níž se žalobce může obrátit na policii, jestliže to bylo možné i v roce 2015 v souvislosti s únosem jeho bratrů. Policie nedokázala zabránit únosu žalobcových bratrů a nedokázala ani následně vypátrat jejich únosce. Úvaha žalovaného, že nyní je již v Iráku obecně lepší bezpečnostní situace, a tak by mu policie jistě pomohla, je přinejmenším povrchní. Žalobce tvrdí, že státní orgány v zemi jeho původu nejsou schopny či ochotny poskytnout mu účinnou ochranu před hrozbami ze strany šíitských milicí, přičemž toto tvrzení nelze dle názoru soudu odmítnout jako zjevně nedůvodné. Žalovaný tak měl zaměřit své dokazování tímto směrem, jestliže hodlal zamítnout žádost žalobce s poukazem na to, že se může pokusit vyhledat ochranu u státních orgánů ve své vlasti. Krajský soud zároveň podotýká, že dle judikatury Nejvyššího správního soudu mohou nastat situace, kdy není možné nebo účelné trvat na předchozím pokusu žadatele o mezinárodní ochranu usilovat o ochranu v zemi původu k tomu, aby podmínka nemožnosti ochrany vlastní země mohla být považována za splněnou (viz např. rozsudky ze dne 19. 9. 2007, č. j. 1 Azs 40/2007 – 129, a ze dne 9. 2. 2010, č. j. 6 Azs 74/2009 – 51).
40. Krajský soud dále shledal nepodloženým tvrzení žalovaného, podle něž žalobce k řešení své situace může využít možnost vnitřního přesídlení v rámci Iráku. Možnost vnitrostátní ochrany (někdy se také hovoří o „vnitřním útěku“ nebo „vnitřním přesídlení“) je upravena v § 2 odst. 7 zákona o azylu a v čl. 8 kvalifikační směrnice. Správní orgán má povinnost řádně zdůvodnit, proč má za to, že jsou v daném případě splněny podmínky pro aplikaci uvedeného konceptu (ke kritériím, které by měl posuzovat, viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2008, č. j. 4 Azs 99/2007 – 93, a ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009 – 74). Nic takového však žalovaný v napadeném rozhodnutí neučinil, pouze bez dalšího konstatoval, že pokud by žalobce nepovažoval Basru za dostatečně bezpečné město, má možnost se přestěhovat do jakékoli části Iráku, kterou bude považovat za bezpečnou.
41. Krajský soud dále zvažoval, zda se má blíže zabývat námitkou žalobce, podle níž mu v Iráku hrozí pronásledování, případně vážná újma z důvodu jeho odlišné sexuální orientace (žalobce je dle svého tvrzení homosexuál). Žalobce totiž tvrzení o své odlišné sexuální orientaci vůbec neuvedl ve správním řízení a dokonce ani v žalobě, předmětnou námitku poprvé uplatnil v replice k vyjádření žalovaného k žalobě, kterou zaslal soudu dne 19. 12. 2018, tedy po uplynutí lhůty pro podání žaloby proti přezkoumávanému rozhodnutí žalovaného.
42. Žalobce je názoru, že krajský soud by se měl danou námitkou zabývat s ohledem na čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Žalovaný s uvedeným názorem nesouhlasí, ve svém vyjádření k doplnění žaloby v této souvislosti odkázal na rozsudek ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015 – 32, v němž se Nejvyšší správní soud blíže zabýval vztahem čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice a § 75 odst. 1 s. ř. s. (podle tohoto ustanovení soud při přezkoumání rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu).
43. Nejvyšší správní soud ve zmíněném rozsudku zdůraznil, že žadatel o mezinárodní ochranu má primárně „*povinnost uvést v řízení před správním orgánem všechny skutečnosti, které jsou mu známy a které mohou být relevantní z hlediska možného udělení mezinárodní ochrany, a dát příležitost správnímu orgánu, aby o takto přednesených důvodech jeho žádosti kvalifikovaně rozhodl. Krajský soud se v projednávané věci nezabýval skutečnostmi, které*

stěžovatel nově uvedl až při jednání před krajským soudem a přitom je, vzhledem k jejich obsahu, mohl uvést již v řízení před žalovaným (...) stěžovatel tato tvrzení bez pochybností mohl uvést již v řízení před žalovaným, neboť se jedná o skutečnosti, které nenastaly až v průběhu správního řízení, a musely být stěžovateli při podání žádosti o mezinárodní ochranu známy. Neuvedl-li stěžovatel v řízení před správním orgánem posuzujícím jeho žádost všechny relevantní skutečnosti, neumožnil mu je kvalifikovaně posoudit a učinit součástí rozhodnutí, musí nést riziko v podobě zamítavého rozhodnutí. Povinnost určenou čl. 46 odst. 3 směrnice č. 2013/32/EU nelze chápat jako podporu bezdůvodného roztržštění vylíčení skutkového příběhu žadatele o mezinárodní ochranu v různých fázích řízení, včetně přezkumného soudního řízení. Jedná se o opatření, které má zamezit nesprávnému posouzení situace žadatelů ve světle aktuálních poměrů a závažných změn situace v zemi jejich původu či jejich osobních poměrů.“

44. Ústavní soud však následně nálezem ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16, částečně korigoval citované závěry Nejvyššího správního soudu. Podle Ústavního soudu existují i další ospravedlnitelné důvody, proč žadatel o mezinárodní ochranu nesdělí všechny relevantní skutečnosti již ve správním řízení. Jako takový ospravedlnitelný důvod pak Ústavní soud mimo jiné zmínil trauma, stud nebo jiné zábrany, které mohly zabránit úplnému ústnímu svědectví při osobním pohovoru. Obava odhalit příslušnost k sexuální menšině v případě žadatele o mezinárodní ochranu, který pochází ze země, v níž se jedná o silně tabuizované téma, tedy může za jistých okolností být legitimním důvodem, proč žadatel tuto skutečnost uvede teprve v soudním řízení.
45. Krajský soud se nicméně nebude nyní blíže zabývat předmětnou žalobní námitkou. I kdyby shledal důvody, pro které se žalobce zmínil o své příslušnosti k sexuální menšině teprve v průběhu soudního řízení, ospravedlnitelnými, stejně by nebyl schopen žalobcem tvrzené obavy z pronásledování (vážné újmy) hrožící homosexuálům v Iráku adekvátně posoudit. Znamenalo by to nutnost rozsáhlého opatřování dalších podkladů (zpráv o zemi původu) a jejich posouzení a vyhodnocení. Krajský soud by tak do značné míry nahrazoval činnost žalovaného, což není jeho úkol. Navíc ani není vybaven (na rozdíl od žalovaného) administrativním aparátem potřebným k získání těchto podkladů. Krajský soud zároveň shledal důvody pro zrušení napadeného rozhodnutí a k vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení v tom, že žalovaný nedostatečně posoudil některé z žalobcem ve správním řízení řádně uplatněných tvrzení (viz výše). Za těchto okolností krajský soud ponechal na žalovaném, aby ve správním řízení posoudil žalobcova tvrzení o vážné újmě, která mu hrozí v důsledku jeho příslušnosti k sexuální menšině (včetně posouzení jejich přípustnosti, eventuálně jejich věrohodnosti). Závěry, k nimž žalovaný při jejich posuzování dospěje, samozřejmě budou podléhat soudnímu přezkumu v případném následném soudním řízení.

VI. Závěr a náklady řízení

46. Krajský soud z výše uvedených důvodů zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, je správní orgán v dalším řízení vázán (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.).
47. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalobci, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 30. října 2019

Mgr. Tomáš Blažek v. r.
samosoudce